

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Пелешок Ольги Олексіївни «Краєзнавчий наратив районної преси Тернопільщини початку ХХІ століття», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 06 «Журналістика» зі спеціальності 061 «Журналістика»

1. Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт установи.

Збереження національних витоків в умовах сучасних реалій набуває особливої актуальності. На соціокультурний простір України загалом і регіональний зокрема, окрім інших, впливають геополітичні чинники. Як наслідок, кожен регіон прагне зберегти свою культуру, мову, традиції, історію. Помітним суб'єктом у цьому процесі виступає краєзнавство, яке активно впливає на потенціал і ресурси соціокультурного середовища, на ступінь освоєння традицій краю. Відтак краєзнавча проблематика стає однією з найпопулярніших у ЗМІ, виразником національних цінностей і традицій. У цьому контексті особливо важливою є роль районної преси та її значення як чинника збереження і розвитку місцевих культурно-історичних традицій.

Краєзнавча наповненість преси Тернопільщини в контексті функціонування регіональних видань України не виокремлювалась в окреме комплексне дослідження, а згадувалась в історіографічних працях переважно крізь призму інших сфер суспільного життя, зокрема національного питання, історії, культури. У зв'язку із цим дисертаційна робота О. Пелешок «Краєзнавчий наратив районної преси Тернопільщини початку ХХІ століття» має незаперечну актуальність: з огляду на комплексний підхід до розкриття теми в діахронному та синхронному аспектах, у проблемно-тематичному та жанровому вимірах краєзнавчого контенту.

Вказаний напрям дослідження є інтегральним складником наукових програм та досліджень кафедри журналістики Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка «Сучасні тенденції розвитку медіагалузі та регіональні ЗМІ» (НДР №0118U003135).

2. Особиста участь автора в отриманні конкретних наукових результатів, викладених в дисертації.

Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлено власні ідеї і розробки автора, сформовано цілісне уявлення про основні тенденції краєзнавчих процесів у наративній рецепції районної друкованої періодики Тернопільщини початку ХХІ ст. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. О. Пелешок здійснила теоретичний аналіз наукових джерел відповідно до теми роботи, сформувала базу даних емпіричного етапу дослідження, реалізувала статистичну обробку та аналіз отриманих результатів. Представлені в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні

посилання і використані лише для аргументації ідей здобувачки. Презентація результатів досліджень на наукових конференціях здійснювалась дисертанткою одноосібно.

Вагомим дослідницьким складником роботи є окреслення парадигматичних характеристик краєзнавчого контенту в районній періодиці Тернопільщини, а також кластеризація публікацій за проблемно-тематичною ознакою та жанровою своєрідністю на основі 7 873 публікацій краєзнавчої тематики з 17-ти районних газет («Бережанське віче», «Галицький вісник», «Нова доба», «Вісник Надзбруччя», «Колос», «Народне слово», «Зборівська дзвіниця», «Вільне слово», «Діалог», «Голос Лановеччини», «Вісті Придністров'я», «Гомін волі», «Земля Підгаєцька», «Воля», «Подільське слово», «Голос народу», «Новини Шумщини»). З'ясування рубрикаційно-візуальної специфіки краєзнавчих наративів є вмотивованим з огляду на те, що в структурі газетного тексту ці засоби унаочнюють вербальну інформацію.

Усі підрозділи роботи інформативні, мають завершений зміст, а їхній виклад відображає доцільність обраних методів дослідження. Багатоаспектний аналіз зібраного матеріалу створює передумови для достовірності результатів дисертаційної роботи, обґрунтованих висновків, що відповідають меті і завданням та позиціонують районну пресу Тернопільщини початку ХХІ ст. як унікальне соціокультурне явище.

Оформлення і структура викладу матеріалу узгоджуються із завданнями та основними етапами дослідження, кожна структурна одиниця розкриває певний аспект загальної теми.

3. Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень і рекомендацій.

Ґрунтовності дослідження сприяло залучення широкої джерельної бази (понад 14 тис. номерів районних газет Тернопільської області, що вийшли впродовж 2000–2015 рр.). Зміст дисертації збалансовано відображає опрацювання теоретичних відомостей з досліджуваної теми та етапи роботи із систематизації емпіричного матеріалу.

У дисертації сформовано цілісне уявлення про основні тенденції краєзнавчих процесів у наративній рецепції районної друкованої преси Тернопільщини початку ХХІ ст., проведено комплексний аналіз її організаційних засад, проблемно-тематичного та жанрового спрямування, особливостей краєзнавчої наповненості у контексті функціонування регіональних видань України. Наголошено, що регіональна преса є унікальним масовокомунікаційним і соціокультурним феноменом, суттєвим фактором розвитку суспільства, посідає важливе місце в духовному, громадсько-політичному, історичному та культурному житті України, а районна періодика як один із її сегментів належить до інформаційних джерел, які сьогодні набувають особливого значення і потребують усебічного вивчення.

Дисертанткою опрацьовано й осмислено значну кількість наукових як українських, так і зарубіжних джерел, проаналізовано краєзнавчий потенціал

районної преси Тернопільщини. При дослідженні питань, що витікають із теми дисертації, у кожному конкретному випадку авторка критично осмислює здобутки науковців, висловлюючи при цьому свою думку, що свідчить про високу наукову культуру здобувачки.

4. Наукова новизна одержаних результатів.

Наукова новизна результатів дослідження детермінована тим, що вперше виокремлено поняття «краєзнавчий нарратив», охарактеризовано його ознаки, сформульовано визначення; розроблено класифікатор жанрів окремих краєзнавчих нарративів у друкованій пресі, створено методику їх аналізу. Вперше визначено розуміння поняття краєзнавчої наповненості ЗМІ в системі наук про медіа та досліджено стан вивчення районної періодики у вітчизняному журналістикознавстві, описано й систематизовано районну пресу Тернопільщини за трьома (північний, південний та центральний) медіарайонами, виокремлено із загального масиву газетних матеріалів публікації на краєзнавчу тематику та розглянуто специфіку їх нарративів. Комплексно проаналізовано проблему краєзнавчої наповненості районної друкованої преси Тернопільщини початку ХХІ ст. Удосконалено концептуальні уявлення про нарративний інструментарій у медіагалузі, уточнено специфіку жанрової своєрідності краєзнавчого контенту.

Дисертантці вдалося, взявши за основу краєзнавчий сегмент, виділити п'ять проблемно-тематичних груп публікацій (історичну (27,4 %), географічну (24,4 %), економічну (17,8 %), мистецьку (16 %) та етнографічну (14,5 %), дослідити жанрову палітру, проблемний контент, специфіку кожної районної газети, її автуру. Виявлено, що жанрова система районної преси області презентована найчастіше нарисами (60 %), зарисовками (37,4 %) та життєвими історіями (2,6 %). Ці характеристики важливі для створення повного уявлення про особливості районних періодичних видань Тернопільської області, розвиток яких відбувається відповідно до специфіки регіону.

5. Наукове та практичне значення роботи.

Зміст дисертації збалансовано відображає опрацювання теоретичних відомостей з досліджуваної теми та етапи роботи з систематизації емпіричного матеріалу: огляду та аналізу тернопільської преси в історичній ретроспективі, типологічної характеристики районної преси як платформи для представлення краєзнавчої інформації.

У науково-практичній площині презентовані в роботі теоретичні положення, методологічний інструментарій та фактологічна база можуть слугувати основою для подальших ґрунтовних досліджень краєзнавчої складової медіа. У практичній діяльності результати дослідження можуть стати джерельною базою для історико-бібліографічних та історико-пресознавчих студій новітнього етапу історії української журналістики.

6. Використання результатів роботи.

Результати дослідження можуть бути використані в навчальному процесі при укладанні програм та формуванні змістових модулів для закладів вищої освіти, розробці лекційних занять із теорії та історії соціальних

комунікацій, як матеріали до навчальних курсів із підготовки фахівців зі спеціальності 061 «Журналістика».

7. Повнота викладення матеріалів дисертації в роботах, опублікованих автором.

За матеріалами дисертації опубліковано 7 публікацій, серед яких: 4 статті у наукових фахових виданнях України (категорія «Б»), 1 стаття у журналі, що індексується наукометричною базою Scopus, 2 статті у періодичних наукових виданнях інших держав, які входять до Організації економічного співробітництва та розвитку Європейського Союзу, 10 публікацій у матеріалах конференцій. Результати дисертації було представлено у доповідях на наукових конференціях різного рангу (міжнародних, всеукраїнських, університетських). Публікації належним чином висвітлюють основні положення поданої до захисту дисертаційної праці. Кількість, обсяг та зміст друківаних праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії.

Список опублікованих праць за темою дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України:

1. **Пелешок О. О.** Краєзнавча проблематика у пресі Тернопільщини: історичний аспект. *Образ.* 2018. № 3(29). С. 53–59. URL: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2018.3\(29\)-53-59](https://doi.org/10.21272/Obraz.2018.3(29)-53-59)
2. **Пелешок О. О.** До проблеми краєзнавчого нарративу у вимірах журналістики: науково-інтерпретаційна парадигма. *Обрії друкарства.* 2019. № 1(7). С. 124–134. URL: [https://doi.org/10.20535/2522-1078.2019.1\(7\).169572](https://doi.org/10.20535/2522-1078.2019.1(7).169572)
3. **Пелешок О. О.** До проблеми регіональної ідентичності в краєзнавчому дискурсі: районні газети Тернопільщини. *Вісник Львівського університету. Серія: Журналістика.* 2019. № 46. С. 124–130. URL: <https://doi.org/10.30970/vjo.2019.46.10040>
4. **Пелешок О. О.** Преса Тернопільщини 1941–1944 років: краєзнавчий аспект. *Образ.* 2020. № 2 (34). С. 63–71. URL: [https://doi.org/10.21272/Obraz.2020.2\(34\)-63-71](https://doi.org/10.21272/Obraz.2020.2(34)-63-71)

*Статті у виданнях,
внесених до міжнародних наукометричних баз даних:*

1. Tkachenko O., Zhylenko I., Poplavska N., Virchenko I., Havryliuk I., **Peleshok O.** Social communication management modelling. *Estudios de economía aplicada.* 2020. № 38 (4). URL: <https://doi.org/10.25115/eea.v38i4.4050>. (**Scopus Indexed**)

Статті в наукових періодичних виданнях інших держав:

1. Tkachenko O., Sadivnychy V., Zhylenko I., Havryliuk I., Virchenko I., Poplavska N., **Peleshok O.** Management of social communications of enterprises. *International Journal of Management (IJM)*. 2020. Vol. 11, № 7. P. 293–302.
URL:https://iaeme.com/MasterAdmin/Journal_uploads/IJM/VOLUME_11_ISSUE_7/IJM_11_07_028.pdf.
2. Poplavska N., **Peleshok O.** Mediacustomization and modern informational space. *Media początku XXI wieku. Logistyka i administrowanie w mediach. Zarządzanie Big Data*. 2019. P. 37–43. URL:
http://logistykamedioiw.pl/site/wp-content/uploads/2019/05/Antologia_tekstow_Katedry_Technologii_Informacyjnych_Mediow_Tom_4_WDIB_UW.pdf.

Наукові праці, які засвідчують апробацію результатів дисертації

Матеріали конференцій:

1. **Пелешок О.** Мовні запозичення у пресі в умовах глобалізації (на прикладі тернопільського видання «Вільне життя плюс»). *Проблеми та перспективи наук в умовах глобалізації*: матеріали VII Всеукр. наук. конф., м. Тернопіль, 15 груд. 2011 р. Тернопіль, 2011. С. 142–145.
2. **Пелешок О.** Поняття кастомізації в середовищі кросмедіа. *Нова інформаційна ситуація та тенденції альтернативного розвитку ЗМК в Україні*: Третя всеукр. науково-практ. конф. студентів та молодих вчен., м. Острог, 5 берез. 2015 р. Острог, 2015. С. 153–159.
3. **Пелешок О.** Літературно-мистецький журнал «Тернопіль»: проблемно-тематичний та функціональний аспекти. *Сучасна регіональна журналістика: історія, реалії, перспективи*: матеріали Всеукр. наук. інтернет-конф., м. Вінниця, 30 берез. 2018 р. Вінниця, 2018. С. 133–140.
4. **Пелешок О.** Краєзнавчий наратив у періодиці Тернопільщини. *Сучасний мас-медійний простір: реалії та перспективи розвитку*: матеріали III Всеукр. науково-практ. конф., м. Вінниця, 25 жовт. 2018 р. Вінниця, 2018. С. 121–125.
5. **Пелешок О.** Українсько-польські взаємини на різних етапах історії: історико-краєзнавчий огляд газетних публікацій Тернопільщини. *Science and Technology of the Present Time: Priority Development Directions of Ukraine and Poland*: International Multidisciplinary Conference, м. Wolomin, 19–20 жовт. 2018 р. Wolomin, 2018. С. 154–156.
6. **Пелешок О.** Краєзнавчий дискурс у пресі як спосіб історизації суспільної дійсності. *Краєзнавство в системі історичного знання (до 10-річчя Центру краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька)*:

- матеріали XXXVI Міжнар. краєзнав. конф. молодих уч., м. Харків, 7 груд. 2018 р. Харків, 2019. С. 90–92.
7. **Пелешок О.** Краєзнавча інформація у пресі як інструмент збереження духовної культури України. *Україна і світ: гуманітарно-технічна еліта та соціальний прогрес* : матеріали Міжнар. наук.-теор. конф. студ. та аспір., м. Харків, 10–11 квіт. 2019 р. Харків, 2019. С. 161–163.
  8. **Пелешок О.** Українська державність у пресі Тернопільщини: краєзнавчий аспект. *Процеси українського державотворення від давніх часів до сьогодення (з нагоди 1000-річчя з початку правління Ярослава Мудрого)* : матеріали Всеукр. науково-практ. конф., м. Тернопіль, 18 квіт. 2019 р. Тернопіль, 2019. С. 40–43.
  9. **Пелешок О.** Краєзнавчий наратив у пресі: семіотизація подій місцевої історії. *Соціальні комунікації: інструменти, технологія і практика* : матеріали Міжнар. науково-практ. конф., м. Запоріжжя, 21–22 лют. 2020 р. Запоріжжя, 2020. С. 61–66.
  10. **Пелешок О.** Районні газети Тернопільщини XXI століття як джерела популяризації регіональної краєзнавчої історії. *Регіональна журналістика: реалії, виклики, перспективи* : матеріали Міжнар. наук. інтернет-конф., м. Тернопіль, 15 квіт. 2021 р. Тернопіль, 2021. С. 55–59.

**Наукові праці, які додатково відображають
наукові результати дисертації:**

1. **Пелешок О.** Універсалізація сучасного журналіста в контексті кросмедійності. *Медіапростір*. 2014. № 5. С. 87–90.
2. **Пелешок О.** Біографіка на сторінках преси Тернопільщини: краєзнавчий аспект. *Українська біографістика*. 2019. № 18. С. 333–340. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ubi_2019_18_26

8. Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

За змістом дисертаційна робота Пелешок О. О. «Краєзнавчий наратив районної преси Тернопільщини початку XXI століття» повністю відповідає спеціальності 061 «Журналістика».

Голова засідання:

доктор філологічних наук, професор,
декан факультету філології і журналістики
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка

Т. П. Вільчинська

